

« صمد و ورغوندان بیر نئچه داملا »

آلیشیق ائل سس

صمد و ورغونون بیرینجی شعر توپلومو (شاعیرین آندی) آدی ایله ۱۹۳۰ نجو ایلهه باکی شهرینده یاییلدیر . و ایکی ایلهه سونرا ایکینجی شعر توپلومو چاپا یئتیردیر و اوندان سونرا شاعیرین دولو زنگین و آخار شعرلری دال با دال یاییلدی کی اوخوجولارینی شاشیغدا (حیرتده) قویوردور .

صمد و ورغونون اؤلچولو سؤزلری بیر قیسسا چاغدا نئچه دیله چئوریلدی و یاییلدیر و تفریقجان شاعیرین آدی و سانی اؤز یوردوندان آیری اؤلکهله گندهره ک اونو چوخلو آدلاندیردی.

صمد و ورغون آذربایجانین بیر آدلیم نمایشنامه یازانلاریندان بیریدیر.

اونون بیرینجی منظوم نمایشنامه سی «واقف» آدیندا ۱۹۳۷ نجی ایلهه صحنه یه قویولموش و باخچیلارین و اوخوجولارین شورلو ایستیقبال لاری ایلن اوزبه اوز اولدور.

و اوندان سونرا صمد و ورغون «خانلار» ، «شیرین ایلن فرهاد» و «اینسان» منظوم نمایشنامه لرینی یارادیر و دئمه ک چوخلو منظوم نمایشنامه لر ده یارالیدی کی بورادا بیز اونلاردان آد پارمیریق .

صمد ایکینجی دنیا محاریبه سینده فاشیست و شوونیست جلالدارین علیه نه مبارزه یه باشلامیش و او بو شانلی مبارزه یه حصر ائتدیگی آلاولی شعرلرینده خالقلارین بو سارسایلماز بیرلیگینی بیر گؤزل اوزده تجسم ائتدیردی .

صمد و ورغون دونیانین آدلیم شاعیرلرینین ماهنیلارینی ترجمه ائتمکده ده چوخ دهیرلی قوللوق ائدیب ، نظامینین قالارگین اثرلرینین ترجمه سی و شوتاروستاوینین و پوشکینین و دیگر آدلیم شاعیرلرین اثرلری صمد و ورغونون چالیشیقی ایله آذربایجان اوخوجولارینین ایتخیارلاریندا قرار تاپیب .

اما بونا گؤره کی آذربایجانین میلی شاعیر صمد و ورغونون عومورو الی ایلهه چوخ اولمادی و او ۱۹۵۶ نجی ایلین مه آیینین ۲۷ سینده یاشایشدان ال اوزدو ، ایهر اونون چالیشیقلارینا و یاراتدیغی اثرلره باخاق بونو گرک دییه ک کی گرچکده بو الی ایلهه یوز ایلین

صمد و ورغون آذربایجانین چاغداش ماهنی سینین بایراچی سی دیر، او ۱۹۰۶ نجی ایلین مارس آیین ۲۱ اینده قازاخ شهرین صیلاحلی کندینده دونیا یا گؤز آچدی . شاعیرین زادگاهی یام یاشیل داغلارین اته یینده و کور چاینین صفالی قیراغیندا یئرله شمه سینه گوره ، بیر زامان یوردولارینی قوروماغا صمد و ورغونون آنلارینین قارامانلیقلارینا و جانان کنجه له رینه شاهیدیدیر.

بونا گؤره اونلارین توره مه لری بو اؤلکه ده یاشایانلارین ایچره سینده درین بیر حورمتلره صاحبیدیر .

صمد آلتی یاشیندا دیر کی سئوملی آنانین سئوگی سیندن پای سیز قالدی ، آناسی محبوبه خانیم یاشایشدان گنج چاغیندا ال اوزوب و آنانین اولومو بو اوشاقین دویوجو (۱) اوره گینده ده رین تائیرلر بورا خیب عومرونون سونونا دک سیلینمه دیر، صمدین یاندیریجی ماهنیلاری کی سئوملی آنانین یادینا قوشوب بو سؤزه شاهیددیر.

او اون ایکی یاشیندا بیر دولتی چاغلا (۲) اوخولوندا (سمیناریا) کی او ایلهه شهر ادیبین و آذربایجانین یئنی کولتورونون باشلانغیجی (۳) «فریدون بک کؤچرلی» نین هم تیله قازاخ شهرینده قورولموش دور تحصیلنه داوام وئردی.

شاعیرین داشار چیخاری بیر طرفده و کؤنلو کؤوره ک و دولو اویره تمه نلرینین کؤمکی ده بیر طرفده آذربایجانین و آیری میللترین ادبی میراتلارین و کولتورلرین اؤیره نه کده بیر اؤنملی رولو واریدیر .

صمد چاغلا اوخولو ۱۹۲۴ نجو ایلهه اوغورلو اوزده باشا وئریب ، شیخلی کندینده اویره تمه نلیگ به لگه سینه یئتیشیب و بو به لگه ده ، کولتور و اؤیره تیم قوللوقونا باشلادی . و بو بیر حالدادیر کی صمد و ورغونون تورک ، ساوت و تاجیک ادبیاتینا کامل تانیشلیغی واریدیر . و بو کولتور و ادبیات یوکو شاعیرین جوشار دویغوسونو تزراخ بو یا باشا چاتماسینا آیدین کؤمک لیک ائدیر .

صمد و ورغون بیرینجی گنجلیق شعرینی کی اون سه کگیز یاشیندا قوشدی ، گئیش و زنگین ، گؤزل و صمیمی خالق ادبیاتین ، عاشق لرینین طراوتلی و خیرلی تائیر آلتیندا یازماغا باشلامیش ، سونرا فضولی و واقف غنایی کیمی ربایی و عرفانی شعر اوستادلارینین صنعتکارانه اثرلرینی سئوه - سئوه منیمسه میش و اونلارین او لیاقتلی و قابیلیتلی بیر اویره نجی سی و خلفی او قیمتلی ارئندن مهارتله استفاده ائتمیشدیر .

یولونو گندیبدیر . و بو ده یرلی اثرلرینه گۆره اونون آدی هر زاماندا پارلاق بیر اولدوز کیمی ایشیقین دونیایا ساچاق .
گومانسیز ایر فارسی شعرینین عرصه سینده حافظ ، سعدی و مولوی کیمی شاعیرلرین آدلاری بیر اولدوز کیمی فارس ادبیاتینین گۆیونده ایشیلدیرلار ، تورک ادبیاتینین سمانسیندادا صمد وورغون، فضولی ، و صابر و معجز کیمی اولدوزلار دا باتمایاجاقلار .

بورادا صمد وورغونون تاپسیز استعدادیندان بیر مثال گه تیرمگه گۆره اونون « یاندیریلان کیتابلار » ماهنیسینی گه تیریریک ، بو ماهنی ۱۳۲۶ نجی گونش ایلینده باکی شهرینده دئییلیب :

جلاد! سنین قالاق-قالاق یاندیردیغین کیتابلار
مین کمالین شهرتی دیر ، مین اورگین آرزوسی
بیز کؤچوروک بو دونیادان ، اونلار قالیر یادگار
هر ورقه نقش اولونموش نئچه انسان دوغوسی
مین کمالین شهرتی دیر ، مین اورگین آرزوسی

یاندیردیغین او کیتابلار آلوانیر... یاخشی باخ
او آلولار شعله چکیب شفق سالیب ظلمته ...
شاعیرلرین نجیب روحی مزاریندان قانخاراق
آلقیش دییر عشقی بویوک ، بیر قهرمان میللته
او آلولار شعله چکیب شفق سالیب ظلمته ...

جلاد منیم دلیمده دیر با یاتیلار ، قوشمالار
دی ، اونلاری هنج دویدومی سنین او داش اورگین؟
هر گرایلی پرده سینده مین آنانین قلبی وار...
هر شکسته م اولادی در بیر مقدس دیلگین،
دی ، اونلاری هنج دویدومی سنین او داش اورگین؟

سویله ، سنمی خور باخیرسان منیم شعر دلیمه؟
قوجا شرقین شهرتی در فضولی نین غزلی!
سنمی « ترکه خر » دییرسن اولوسوما ، ائلیمه؟
داهیلره سوت وئرمیشدیر آذربایجان گۆزه لی...
قوجا شرقین شهرتی در فضولی نین غزلی!

جلاد! یانیب اود اولسادا ، کوله دؤنمز آرزولار .
طبیعتین آنا قلبی قول دوغمامیش انسانی!
هر اورگین ئوز دونیاسی بیر سعادت آرزولار ،
قانلار ایله یازیلیمیشدیر هر آزادلیق داستانی...
طبیعتین آنا قلبی قول دوغمامیش انسانی!

ازل باشندان دشمنیمدیر اوزی مردار قارانلیق...
هر تورپاغین ئوز عشقی وار ، هر ملتین ئوز آدی .
کائناته دگیشمه رم شهرتیمی بیر آنلیق
منم اولدار اولکه سینسن گونش دونلی اولادی!
هر تورپاغین ئوز عشقی وار ، هر ملتین ئوز آدی!

نه دیر او دار آغا جلاری ، دی ، کیملر دیر آسیلان!
اویونجاقمی گلیر سنه وطنیمین حق سسی؟
دایان!... دایان! اویاق گزیر هر اورکده بیر اسلان
بوغازیندان یاپیشاجاق اونون قادر پنجه سی،
اویونجاقمی گلیر سنه وطنیمین حق سسی؟

جلاد! سنمی دی ، قیریرسان فدائیلر نسلینی؟
میللتمین صاف قانی دیر قورت کیمی ایچدیگین قان!
زمان گلیر... من دویورام اونون ایاق سسینی ،
شهیدلرین قیام روحی یاپیشاجاق یخه نندن .
ملتیمین صاف قانی دیر قورت کیمی ایچدیگین قان!

بیر ورقله تاریخلری ، اوتان منیم قارشیمدا ،
آنام تومریس کسمه دیمی کیخسروین باشینی؟
کوراوغلی نین ، ستارخانین چلنگی وار باشیمدا ،
نسللریم قویما یاجاق داش اوستونده داشینی ،
آنام تومریس کسمه دیمی کیخسروین باشینی؟

سوز آتینی، دؤرت نالا چاپ! میدان سنیندیر... آنجاق،
من گؤرورم آل گیینیب گلن بهار فصلینی...
قوجا شرقین گونشی دیر یاراندیغیم بو تورپاق،
من یتیردیم آل بایراقلی انقلابلار نسلینی ،
من گؤرورم آل گیینیب گلن بهار فصلینی!